

אמתי ברקול

ורדה ישי

כמו כלי השלובים

ספר מודולרי

הספר החדש לרמה ה

עברית למתקדמים

האוניברסיטה העברית בירושלים
THE HEBREW UNIVERSITY OF JERUSALEM

בית הספר לתלמידים מחו"ל ע"ש רוטברג
היחידה להוראת עברית לדוברי שפות זרות

מסודה של קרן "קרבי"
Andrea and
Charles Bronfman
Philanthropies

שפה רבות
CULTURE & LANGUAGE PROGRAM

נספח 1

1. תרבות אחת אלף צבעים

- 11 סוג הטקסט: ראיון חד-שאלתי (לקט ראיונות בנושא אחד)
- 12 א. השאלה: "מהי תרבות ישראלית בעיניך?"
- 24 ב. השאלה: "למה לחיות (למרות הכול) בישראל?"
- תת-סוג של ראיון חד-שאלתי: משאל רחוב
- 30 ג. השאלה: "למה לחיות דווקא בישראל?"
- 30 ד. בעצם, למה לא לחיות בחו"ל? (באיטליה, באנגליה, ביפן)
- 31 ה. השאלה: מיהו ישראלי? (תשובות של דיפלומטים)
- סוג הטקסט: עמידנות מדינית-חברתית (בלשון הווה)
- 33 ו. חלומי על הארץ המובטחת יהושע סובול

בין לבין... א

פינת העתיד מהי התחזית העולמית לשנת 2100; פינת ההבעה האישית; פינת "זר לא יבין זאת" אם תרצו - אין זו אגדה, מיידלע, ראית פעם גבר סורג גרביים?

2. בקיצור

- 41 סוג הטקסט: סיפורים קצרים וקצרצרים
- 42 א. מתוך "סיפורים וקידים ברחובות ירושלים" יוסל בירשטיין
אני רק צל; האיש במלבן השמש; בגובה הנעליים; חלק מהנוף
- 51 ב. מתוך "הקייטנה של קנלר" אתגר קרת
סיפור על נהג אוטובוס שרצה להיות אלוהים
- 58 ג. זעירים אלכס אפשטיין

בין לבין... ב

פינת "זר לא יבין זאת" לדידי יכול יהיה למות בחמש; פינת הטריוויה; פינת הסטטיסטיקה נשים בישראל

3. שְנוי במחלוקת - מי היה האיש שהיה

- 63 סוג הטקסט: סדרת ראיונות עם אדם אחד (ביוגרפיה ואידיאה)
- 64 שיחות עם חיים כהן, שופט עליון בדימוס
מתוך הספר "חיים כהן - שופט עליון. שיחות עם מיכאל ששר"
- 64 משפחתו של חיים כהן על רקע יהדות גרמניה
- 73 הרהורי כפירה
- 76 היהדות הישראלית
- 81 מיהו יהודי
- סוג הטקסט: מבוא לפסק דין
- 86 האח דניאל (אוסנלד רופא־עיון) נספח לפרק "מיהו יהודי"
- 87 סוג הטקסט: כתב חידה
על מי מדובר? דמויות מפורסמות שעשו היסטוריה

בין לבין... ג

בעד ונגד - פינת הדילמה מי צודק - האוניברסיטה או השופט; פינת הביקורת; פינת "עכשיו אני יודע"

93	4. מ ... אל ...
		סוג הטקסט: מכתבים
94	א. לא לטלפון עוד לא; הצעת נישואין; ביאליק כותב לחמוטל; ביתי אינו ביתך
99	ב. הזקנים והעם
99	מכתבים מן הרב שך
		מתוך "ספר מכתבים ומאמרים מסוך הגאון רבי אלעזר מנחם מן שך שליט"א"
102	מכתבים מדויד בן גוריון מתוך הספר "הזקן והעם"
111	פרופ' ליבוביץ, איך מאמין הינך באלוהים?
		מתוך הספר "רציתי לשאול אותך פרופ' ליבוביץ"
117	ג. שני מכתבים לנכדים שטרם נולדו
117	שלושה סיפורים יהודה אטלס
121	לאן יעוף עפיפונך? עמיה ליבליך
126	בין לבין... ד
		פינת הטרווייה; פינת סיפורי העם מכתב לאלוהים; הפינה הגיאוגרפית הפירמידות
127	5. שדות הקיץ של הצלם
		סוג הטקסט: היסטוריה בסגנון עיתונאי
128	פרשת קו 300 על-פי "טלטלה בשב"כ" מאת יחיאל גוטמן
		סוגי הטקסטים: א. הקדמה לדאיון
		ב. דאיון
134	איך זה נראה לך
134	א. עם אלכס ליבק, הצלם שתיעד את מה שקרה בקו 300
136	ב. עם שלמה ערד, צלם סלחמה
		מתוך "איך זה נראה לך" מאת ד"ר אריאלה אזולאי
		סוג הטקסט: הקדמה לספר
136	ההקדמה ל"עין לציון" ספר של תצלומי רחוב מאת אלכס ליבק
		סוג הטקסט: פרשנות משפטית
142	הזכות לפרטיות כול חופש העיתונות מתוך "חופש העיתונות בישראל" מאת משה נגבי
152	בין לבין... ה
		הפינה הגיאוגרפית העיר חידיתותית בעולם; פינת הטרווייה; פינת האמרות
153	6. האדם הוא
		סוג הטקסט: מתוך פסק דין
156	מיהו האדם הקביר שני פעוסות מצאו את סותם במקור ישן שהורד לחצר. בעל המקור הועמד לדין. מאמר מאת ד"ר אורית קמיר, מתוך הספר "בית המשפט: המישים שנות שפוטה בישראל".
		סוג הטקסט: מאמר עיתונאי בנושא מדעי
162	האם אנחנו רציונליים? או: "האדם הכלכלי" - האם הוא רציונלי?
		מאמר ב"הארץ" על תורתו ומחקריו של פרופ דניאל כהנמן, חתן פרס נובל לכלכלה 2002
		סוג הטקסט: דיווח אקדמי על נושא מדעי
170	האישיות האלטרואיסטית (הטקסט מובא כמסגרת תרגיל בהבעה)
		דיווח על מחקר העוסק בחקר אישיותם של נוצרים שהצילו יהודים בתקופת השואה
172	בין לבין... ו
		בעד ונגד - פינת הדילמה האם העולם השלישי אשם במצבו; הפינה הגיאוגרפית פטרה

נספח 2

- 7. שירה חדשה בעקבות המקרא**
- 173
 174 הקדמה: הערות על העברית המקראית
 175 מאדם אפה ואל אדם תשוב; הודנה עמיחי בעקבות סיפור הגירוש מגן העדן ובעקבות נבואת ירמיהו
 176 כתוב בעפרון בקרון הקתום; דן פניסי בעקבות סיפור קין והבל
 178, 177 עקרה; רחל בעקבות הסיפורים על רחל ועל חנה
 179, 177 מרבע (בקר עקשו); הודנה עמיחי בעקבות הסיפור על יעקב ורחל ולאח
 179, 177 כמו רחל; דליה רביקוביץ' בעקבות הסיפור על יעקב ורחל
 181, 180 אכל לא כה קרו הדברים [אבא לבדו נשארו]; מירה מינצברג-יערי בעקבות סיפור יוסף ואחיו
 182 שיר [לא ארחף בחלל] זלדה בעקבות הסיפור על מעמד הר סיני
 183 תאור מדויק של המוסיקה לשמע שאול בתנ"ך; נתן זך בעקבות הסיפור על שאול המלך
 186, 184 אדם בתיו; הודנה עמיחי בעקבות קהלת פרק ג - "לכל זמן, ועת לכל חפץ תחת השמים"
 186 בין לבין... 2
 פינת "זר לא יבין זאת" טובים קטיי השלום מייסורי המלחמה, לא בנחתי; פינת הטרוזיה; הפינה הגיאוגרפית לונדון

בְּכֹוּ בְּכֹוּ לַהֲלֹךְ

אלה דברי אלוהים לאדם כשגירש אותו ואת וחוה מן עֵדֶן:

בראשית פרק ג

17 וַיֹּאדָם אָמַר: כִּי-שָׁמַעְתָּ לְקוֹל אִשְׁתְּךָ, וְהֵאכַל מִן-הָעֵץ אֲשֶׁר צִוִּיתִיךָ לֵאמֹר לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, אֲרוּרְהִי הָאָדָמָה בְּעֵבְרָהּ, בְּעֵצָבוֹן תֹּאכְלֶנָּה כֹּל יְמֵי חַיֶּיהָ. 18 וְקוֹץ וְדַרְדַּר תַּצְמִיחַ לָהּ, וְאָכְלָתָ אֶת-עֵשֶׂב הַשָּׂדֶה. 19 בְּזַעַת אֶפְיֶךָ תֹאכַל לֶחֶם, עַד שׁוֹבֶה אֶל-הָאָרֶמֶת, כִּי מִמֶּנָּה לְקַחְתָּ: כִּי-עָפַר אֶתָּה, וְאֶל-עָפָר תָּשׁוּב.

• מהם העונשים שהטיל ה' על אדם?

וזאת נבואת ירמיהו למלך יהודה:

ירמיהו פרק כב

10 אֶל-הַכְּבוֹ לַמֶּת וְאֶל-תְּגַדּוּ לוֹ; בְּכֹוּ בְּכֹוּ לַהֲלֹךְ, כִּי לֹא יָשׁוּב עוֹד וַיֵּרָא אֶת-אֶרֶץ מוֹלְדֹתוֹ. 11 כִּי כֹה אָמַר ה' אֱלֹ-שָׁלֹם בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִלֶּךְ יְהוּדָה, הַמֶּלֶךְ פַּחַח יִאשְׁהוּ אֲכִיו, אֲשֶׁר יֵצֵא מִן-הַמְּקוֹם הַזֶּה: לֹא-יָשׁוּב שָׁם עוֹד. 12 כִּי בַמְּקוֹם אֲשֶׁר-הִגְלוּ אֹתוֹ, שָׁם יָמוּת; וְאֶת-הָאֶרֶץ הַזֹּאת לֹא-יֵרָאֶה עוֹד.

• סויהו ההולך? לאן הוא הלך? מה יהיה גורלו?

מֵאָדָם אֶתָּה וְאֶל אָדָם תָּשׁוּב: מֵאֵת יְהוּדָה עֲמִיתִי

מָנֹת בַּמִּלְחָמָה מֵתַחִיל	לְכֹן אֵל תִּבְכּוּ לַחֹלָה,
בִּירִינָה בַּמְּדַרְגּוֹת	בְּכֹו לַיָּרֵד בַּמְּדַרְגּוֹת בֵּיתוֹ,
שֵׁל אָדָם אָחֵר,	בְּכֹו לְשֹׁם אֶת מִפְתָּחוֹ
צְעִיר,	לְתוֹךְ כִּיסוֹ הָאֶחָד.
מָנֹת בַּמִּלְחָמָה מֵתַחִיל	בְּכֹו לְתַצְלֵם הָאֶחָד בַּמְּקוֹמֵנּוּ,
בַּסְּגִירָת דָּלַת בְּדַמְמָה,	בְּכֹו לְנֹר הַזָּכָר,
מָנֹת בַּמִּלְחָמָה מֵתַחִיל	בְּכֹו לְדַמְעוֹת שְׂאִינָן זֹכְרוֹת,
בַּפְתִּיחַת הַמַּלּוֹן לְרֵאוֹת,	וּבְאֵבִיב הַיָּד,
	מִי יָקוּם וַיֹּאמֶר לְעַפָּר:
	מֵאָדָם אֶתָּה וְאֶל אָדָם תָּשׁוּב.

- בשורה האחרונה בשיר יש התרסה? כלפי דברי ה' בבראשית. מהו ההבדל המהותי בין "מעפר אתה ואל עפר תשוב" לבין "מאדם אתה ואל אדם תשוב"?
- עמיתי מביא מדברי ירמיהו, אך הופך אותם. א. כיצד? ב. מה סבור עמיתי על היחס כלפי מי שחולך (לגלגל? לעולמו בדרך הטבע?) לעומת מי שימות במלחמה?

האמירות "בזעת אפיקו תאכל לחם" ו"עפרו אמה, ואל-עפרו תשוב" ב"ג 19 משמשות בעברית החדשה כניסוח מודע מן התנ"ך.

¹ אדום - מקולל, הדיפך מדרוך
² מתוך ספרו של יהודה עמיחי, "מאדם אתה ואל אדם תשוב", עמ' 45. הוצאת שוקן 1985.
³ יהודה עמיחי - ר' הגרף שוליים 22 עמ' 24
⁴ התרסה - הכעת התנגדות חריפה, מחאה חריפה

נספח 3

- 10. קלחים**
- 221
 222 תרגילי חימום לקראת קלח
 222 א. משפטים
 223 ב. מיני-קלחים
 226 קלחים
 226 א. ממה מת הורדוס? ההשמות בקלח זה - פעלים בלבד
 קלח מתחומי ההיסטוריה והרפואה
 227 ב. גונבי התמונה של שאגאל: "נחזיר אותה כשיהיה שלום במזרח התיכון"
 החששות בקלח זה - שמות עצם (לרבות שמות פעולה) בלבד
 קלח מתחומי האמנות והפילים
 228 ג. שפות בסכנת הכחדה
 קלח מתחום הכלשנות
 229 ד. המנתח יושב בניו יורק וניתח חולה שאושפזה בצרפת
 קלח מתחומי הרפואה והמחשב
 230 ה. מסמכי איינשטיין - עכשיו באינטרנט
 קלח מתחום הבינופיה
 231 ו. מחקר חדש צופה ירידה במספר תושבי כדור הארץ
 קלח מתחום הדמוגרפיה
 232 ז. כדורגל ולאומיות במאה העשרים
 קלח מתחומי הספורט והמדינות
 233 ח. הוותיקן קובע: ציפיית היהודים למשיח אינה ציפיית שווא
 קלח מתחום מדע הדתות
 234 ט. זכויות יוצרים של מי? האם ספר אלקטרוני הוא עדיין ספר?
 קלח מתחום המשפט

גובי התמונה של שאגאל: "נחזיר אותה כשיהיה שלום במזרח התיכון"

שימו לב: ההשלמות בקלזה זה הן של שמות עצם (לרבות שמות פעולה) בלבד!

קלח מתחומי
האמנות והפילים

מכתב, שהגיע להנהלת המחיאון היהודי בניו-יורק והחתום על-ידי _____ (1) אלמוני ושמו "הוועד הבינלאומי לאמנות ולשלום", מודיע למחיאון כי ה _____ (2) של מארק שאגאל "מעל לוויטבסקי" שנגנבה לפני כחודשיים תוחזר לידי המחיאון רק כשייחתם _____ (3) שלום בין ישראל לפלסטינים. כותב המכתב לא דרש כל תמורה כספית על _____ (4) התמונה, שהיא סקיצה מוקדמת של הציור "מעל לוויטבסקי".

המכתב נשלח מ _____ (5) ברונקס בניו-יורק במעטפה הנושאת את ה _____ (6) 12 ביוני 2001. הארגון החתום על המכתב אינו מוכר לאף. בי. איי. ולמשטרת ניו-יורק. _____ (7) באף. בי. איי. אמר, כי אין _____ (8) המעידות על קיומו של ארגון כזה.

הכותב מתנצל במכתב על ה _____ (9) שגרם למחיאון בגניבת התמונה. הוא הבטיח, כי הוא שומר עליה היטב. חוקרי המשטרה מסרו, כי מ _____ (10) הכותב קשה לקבוע אם הוא תומך בישראל או בפלסטינים. הם סירבו לפרסם את _____ (11) המכתב במלואו.

ה _____ (12) מעריכים, כי התמונה נגנבה ב-7 ביוני, ב _____ (13) שהנהלת המחיאון ערכה קבלת פנים לכ-200 מחמנים. אחד מ _____ (14) המחיאון גילה למחרת, כי התמונה נעלמה. במהלך ה _____ (15) ראינה משטרת ניו-יורק כ-300 בני אדם, בהם גם רוב ה _____ (16) שנכחו בקבלת הפנים. למשטרה הגיעו גם _____ (17) מגורמים אלמוניים שטענו, כי יש בידיהם _____ (18) על זהות הגנב, אך הוא התגלה כחסר בסיס. הנהלת המחיאון היהודי הכריזה לאחר גניבת התמונה על _____ (19) בסך 26,000 דולר למי שימסור מידע שיביא להשבת התמונה.

התמונה "מעל לוויטבסקי" צוירה על-ידי שאגאל ב-1914 וה _____ (20) שלה נאמד בכמיליון דולר. גודלה הוא 20 על 25 ס"מ. לדברי המשטרה, בגלל מידותיה הקטנות הצליח הגנב להסתיר אותה, כנראה, מתחת ל _____ (21).

מקרים של גניבת תמונות וחפצי אמנות יקרים מ _____ (22) פוליטיים הם נדירים. המקרה האחרון של _____ (23) תמונה ממניעים כאלה אירע בנורווגיה ב-1994, כשנגנבה תמונתו המפורסמת של ה _____ (24) אדוארד מונק "הזעקה". התמונה נגנבה על-ידי גורמים, המתנגדים להפלות מלאכותיות, שביקשו לעודד תשומת לב ל _____ (25) שלהם באמצעות גניבת תמונה. על-פי "הארץ" 21.8.01

■ הגנב לא דרש כל תמורה כספית עבור התמונה. האם, לדעתכם, אפשר לומר שהוא אידיאליסט?

¹ ויטבסקי - העיר שבה נולד הצייר מארק שאגאל והעיר נמצאת
בבלרוסיה, הסייה הלבנה
² FBI

נספח 4

8. ממשיתכים סיפור. פתיחות של סיפורים. ההמשכים - כיד הדמיון הטובה עליכם

187

סוג הטקסט: סיפורת

- 188 צבי מישור אויב העם פתיחת סיפור מתוך "הוא היה גיבור" מאת אדם ברוך.
- 188 הדורות הבאים שלום פתיחת סיפור מאת אסף נברון, שמאזיני גלי צה"ל החמונו לכתוב לה המשך
- 189 מר מאני מאת אברהם ב"י יהושע, פתיחת השיחה הראשונה מבין חמש שיחות
- 192 "הצל שלי ואני יצאנו לדרך" פתיחת הפרק הראשון של "שישה לרוץ אתר" מאת חיד גרוסמן
- 193 החתן המושלם של רוחלה פתיחת סיפור מתוך "צריך סוף לסיפור אהבה" מאת סביון ליברכט
- 195 דוד לך פתיחת סיפור מתוך "אחוזות החוף" מאת אמיר גוטפרוינד

לפניכם פתיחה של סיפור. קראו אותה והמשיכו את הסיפור כיד הדמיון הטובה עליכם -

צבי מישור אויב העם

מאת אדם ברוך

אישה מכוגרת אותה מהחלון הפונה לרחוב שיינקין, וצבי מישור ראה אותה ומיד הסתובב ובהליכה מהירה, שלאחר כמאה מטרים התפתחה לריצה, פנה לשדרות רוטשילד, חצה אותן לכיוון התחנה המרכזית. האנשים, שעקבו אחר האישה, ניסו לאתר אותו. תנועת העוברים והשבים בשעת ערב מוקדמת זו באזור שיינקין ושדרות רוטשילד היתה ערה ומישור חמק' מהעוקבים, הגיע לתחנה המרכזית. הצטרף לתור לא ארוך של נוסעים לירושלים, משתלט על נשימתו. האנשים הציצו לתוך מוניות נוסעות, מכוניות חוגות, קפה תמר, שתיים-שלוש חנויות סכולת, בית מרקחת. הם נעו במהירות, עדין בהליכה, מחליפים קראות קצרות, חוצים את הכביש, דווכים, מעוררים תשומת לב וחרדה.

לפני שתמשיכו את הסיפור, תארו לעצמכם את הסיטואציה, את הדמויות ואת האווירה של הפתיחה שקראתם -

נספח 5

- 9. לקרוא להתרשם ולהגיב עבודה עצמית**
- 197 סוג הטקסט: כתבה עיתונאית על פרשה היסטורית
- 198 א. חסיד אומות העולם קונסול יפני שחציל יהודים בשואה.
מתוך הספר "חוויה יפנית" מאת שפרה חורן
- סוג הטקסט: זכרונות
- 202 ב. קפה פטר - זכרונות של סופר
מתוך הספר "עוד היום גדול - ירושלים: הזיכרון והאור" מאת אהרון אפלפלד
- 206 ג. הוא והיא
סוג הטקסט: מחזה
- 206 1. בראשית מתוך המחזה "בראשית" מחזה מחדרי על פי סיפור גן עדן, סאת אהרון מגד
- 211 2. יעקובי וליידנטל מתוך המחזה "יעקובי וליידנטל" מאת חנוך ליין.
- סוג הטקסט: מאמר מדעי
- 215 3. מינים של תשוקה פתיחה למאמר בכתב העת "כנרת", מאת אושי סל
- 216 4. התשוקה לאי תשוקה מתוך מאמר בכתב העת "כנרת" מאת מרדכי ריסור
- 217 5. מהי אהבה? מתוך מאמר ב"פסיכולוגיה חברתית", ספר של האוניברסיטה הפתוחה

נספח 6

- 11. לקראת בחינה**
- 235 א. יחס האסלאם לפוליטיקה, לדת ולמדינה
מתוך "עוד שיחות על רת האסלאם" מאת פרופ' חוה לצרם-יפה
- 236 ב. יש לי רעיון: אפשר פשוט לדבר
מאמר על "מהיד אל הפה: מקורות חשפה" מאת פרופ' מייקל קורבאליס
- 239 ג. חוק, מוסר והחובה לעתיד לזולת
מועד "הכרעות משפטיות ושיקולים מוסריים" מאת פרופ' עדי פרוש
- 242 פתרונות לפינות הטרינוויה ולכתבי החידה
- 245

נספח 7

נספח 8

נקודות לדיון

שיתיה וכתובה
כעקבות הטקסט

1. לדעתו של חיים כהן, הסינתזה והאינטגרציה של יהודי גרמניה בתרבות ובחברה הגרמנית לא היו אלא "אשליית שווא".³⁸ ש' 38 ואילך

מה דעתכם על הסינתזה והאינטגרציה של יהודים בארצות שונות בעולם כיום -

א. האם סינתזה ואינטגרציה כאלו אפשריות, והאם הן רצויות מבחינת שני הצדדים (היהודים והלא-יהודים)?

ב. האם יהודי החי בגולה יכול מצד אחד להתערות בארץ מגוריו ומצד שני לשמור על זהותו היהודית? האם יש סתירה בכך?

ג. האם תשובתכם על א' ו-ב' תהיה שונה, כשמדובר לא בקבוצת סיעוט החיה בארץ כלשהי במשך דורות (כמו יהודי גרמניה שלפני השואה) אלא במהגרים שלא היה להם כל קשר עם ארץ זו לפני הגירתם (כגון, מוסלמים שהיגרו בשנים האחרונות לאירופה).

³⁸ שלושת השכבות - השכבות שבין י"ח בתמוז וחשעה כאב זב-י"ז בתמוז נבקעה חומת ירושלים, ובתשעה באב תרכ"ח כית המקדש שומרי מצוות נחללים בשביעיה אלה מנהגי אכלות, כרוגמת מה ענהוג לאחר מותו של אדם קרוב.

2. חיים כהן מספר, שהגיע לבחינת בגרות יחף מסיבות דתיות. לאחרונה קרו באירופה מספר מקרים שבהם הופיעו אנשים בלבוש מסוים מסיבות דתיות, ועוררו עליהם ביקורת קשה וכעס רב, כמו תלמידות מוסלמיות בצרפת שהופיעו בבית הספר כשדעלה על פניהן, ושופטת מוסלמית בגרמניה שהופיעה בכיסוי ראש מוסלמי-מסורתי לעבודתה.

א. מה צריכה להיות תגובת החברה והממסד על תופעות כאלה?

ב. איך הייתם מגיבים על התנהגותו של הנער חיים כהן אילו הייתם הבוחנים?

נספח 9

1. כהנמן וטברסקי ביססו את תורתם על ניסויים שאחדים מהם מתוארים במאמר זה. כמו כן מובאות במאמר דוגמאות שונות. מה מוכיח כל אחד מן הניסויים ומה מדגימה כל אחת מן הדוגמאות?

שאלות ומטלות זיהוי הקשרים ויישום

ניסויים:

- "ניסוי לינדה" ש' 5-10
- חיזוי שיטפון ש' 24-30
- הפסד ורווח בהשקעות ש' 53-80
- ניסוי הספלים ש' 61-72

דוגמאות:

- מכונית ש' 17-21
- פוליסת ביטוח ש' 30-34

- רכב ש' 43-48
- שר האוצר ש' 79-84
- אהוד ברק ש' 84-87
- הסכסוך הישראלי-פלשתיני ש' 88-94

2. א. אכזי של יותם בן החמש הוא קצין בצבא הקבע. והוא מספר לבנו הרבה על הצבא. יותם רוצה להיות גם הוא איש צבא כשיגדל. מה יש בארון הצעצועים שלו - א. כלי רכב ב. כלי רכב צבאיים?

על-פי "ניסוי לינדה" - מה יענו רוב האנשים על שאלה זו? מדוע תשובתם מערערת את עקרון הרציונליות?

ב. עשרים ישראלים נרשמו לטיול "ספארי" בקניה. עשרה מהם שילמו ביום א' תמורת ההשתתפות בטיול וקיבלו לידיהם את כרטיסי הסיסה. עשרת הנותרים הודיעו לסוכנות הנסיעות שישלמו ביום ב'. ביום ב' בבוקר הודיעה סוכנות הנסיעות לכל הקבוצה על ביטול הטיול כגלל המצב הביטחוני במזרח אפריקה. כשנשאלו האנשים מה גובה הפיצוי שהם דורשים כגלל עוגמת הנפש שנגרמה להם עקב הביטול, דרשו מחזיקי הכרטיסים פיצוי גבוה בהרבה מאשר אלה שעדיין לא שילמו.

לאיזו דוגמה בטקסט דומה מקרה זה? איזה עיקרון הוא ממהיש?

נספח 10

אוצר מילים
לתרגול בעל פה

1. לפניכם משפטים מתוך מכתבו של ליבוביץ. השלימו כרצונכם את המשפט שלאחר כל אחד מהם -

1. א. "למצוא תשובה לשאלה האחת אשר מטרידה אותי" ש' 2

ב. אני מוטרד בגלל _____

2. א. "אודה לך אם תקדיש לי כמה דקות מזמנך" ש' 8

ב. המדען הקדיש עשר שנים מחייו ל _____

3. א. "את שואלת את שאלותייך בכנות רבה" ש' 12

ב. לדעתי, הוא לא ענה בכנות על שאלתי, מכיוון ש _____

4. א. "קבלת עול מלכות שמים ועול תורה ומצוות" ש' 18

ב. הוא חושש מנשיאה בעול פרנסת משפחה, ולכן _____

5. א. "התכלית של קיום האדם" ש' 19

ב. לדעת ליבוביץ, תכלית קיום האדם היא _____ ואילו לדעתי, _____

6. א. "את דורשת מן האמונה שהיא תתן לך סיפוק" ש' 22-21

ב. עובד חש סיפוק בעבודתו, כאשר _____

7. א. "הדת היא תביעה המוצגת לאדם - לעבוד את ה' משום שהוא האלהים" ש' 23

ב. פועלי הנמלים פתחו בשביתה ללא הגבלת זמן. הם תובעים ש _____

8. א. "את תובעת מן הדת שהיא תספק את צרכיך" ש' 24

ב. ממשלה, שאינה מסוגלת לספק את צרכי האזרחים, _____

9. א. "ואמנותך באלהים תלויה בכך אם ניכר שאלהים "מועיל" לך ולעולם" ש' 29

ב. קורס הכנה ללידה מועיל גם לאבות, _____

10. א. "האדם מודע למעמדו לפני ה' ללא כל קשר למה שמתרחש במציאות" ש' 30-31

ב. טוענים כלפי האינטלקטואלים שהם יושבים במגדל שן, ואינם מודעים ל _____

ג. יהושע סובול כותב:

"הכבוד שאנחנו לומדים לחלוק לעצמנו כבני אדם מחולל שינוי ביהס החברה לחלשים, לקשישים, לנכים ולעובדים זרים, והם מרגישים כאן אזרחים שווים זכויות" ש' 22-23.
 הכבוד ש... מחולל שינוי ביהס החברה ל...; השינוי הזה מתחולל בגלל הכבוד ש...

	שינוי	
	מפנה	
	מהפכה	
	הפיכה	
לחולל	מור	להתחולל
	סערה	
	שערורייה	
	נס	
	פלאים	

שכצו בקטע הבא את הפעלים לחולל/להתחולל

חדשות "קול ישראל"

¹ והרי ידיעה שנתקבלה זה עתה:

במדינת אורינוקו²⁰ שבדרום אמריקה _____ לפני שעות אחדות הפיכה צבאית. הקצין ש _____ את ההפיכה הוא מפקד חיל האוויר של הרפובליקה. לפני שלוש שנים _____ שם מהפכה קומוניסטית ש _____ שינוי מהותי במבנה השלטון. המפלגה ⁵ הקומוניסטית טוענת כי במשך שלוש השנים הללו היא הצליחה _____ פלאים בכלכלה ובחברה. המפנה ש _____ בעקבות מהפכה זו גרם לניתוק קשריה של אורינוקו עם ארה"ב. לפני כחצי שנה _____ שם סערה פוליטית כשנתגלה שנשיא המדינה העביר מיליוני דולארים לחשבון הבנק הפרטי שלו בשווייץ. אשתו של הנשיא _____ שערורייה כשהתברר לה שחלק מן הכסף הועבר לחשבון הבנק של אישה אחרת. השערוריות ש _____ במדינת אורינוקו ¹⁰ בשנה האחרונה הן שגרמו, כנראה, להפיכה ש _____ שם, כאמור, לפני שעות אחדות.

²⁰ מדינת אורינוקו - מדינה שהומצאה לצורך התרגיל

נספח 11

פעלים: להטריד (את) ש' 2; לחקדיש (את) ל ש' 8; להכיר ב ש' 23; להועיל ל ש' 28; להתרחש ש' 29; להסיק (את) מ ש' 34; להיות רווח (לרווח) ש' 52; להעיד על ש' 81

שמות עצם: עול ש' 18; תכלית ש' 19; סיפוק (=מילוי צורך) ש' 19; סיפוק (=שביעות רצון) ש' 22; תביעה ש' 23; השגחה על ש' 26; גורל ש' 27; מעמד ש' 31; הכרעה ש' 35; חומש ש' 46; סידור ש' 48; משימה ש' 55

שמות תואר: ממונה על ש' 25; מודע ל ש' 28

תואר פועל: בכנות ש' 12; בפועל ש' 40

מיליות: כלפי- ש' 17; לפיכך ש' 66

ביטויים וצירופים: לשאת (ב)עול ש' 18; כמות-שהוא (כמות-שהיא וכו')¹¹ ש' 27; ניכר ש... ש' 29; להפלות לטובה ש' 83; לשאת באחריות ל / כלפי- ש' 37; משל למה הדבר דומה? - ל... ש' 59

נספח 12

"כספרות האירופית שימשה דמותו נושא לשירים" ש' 8

"הוא היה אחד האישים המופלאים של תקופת הרנסאנס" ש' 32

הסילים **דמות ואישיות** הן בנקבה (ואילו **אישים** בזכר), אולם משתמשים בהן גם כשמדברים על גברים. למשל: דוד בן גוריון היה **דמות** מעניינת.

אישיות חשובה כמו שר החוץ בפגשת לעתים קרובות עם **אישים** חשובים אחרים.

ענייני לשון

נספח 13

המכתב במתכונתו הקלאסית הוא סוג טקסט ההולך ונעלם. מהם יתרונותיו וחסרונותיו יחסית לסוגי הטקסט הבאים במקומו בטלפון לסוגיו ובדואר האלקטרוני? הביאו רוגמאות מתוך המכתבים שלמדתם (ניתן להדגים על ידי ניסוח אחד מן המכתבים שקראתם כאילו נכתב בדואר אלקטרוני).

חיבור מסכם

נספח 14

הטקסט והשיר כיצד מתקשר השיר 'לונדון' עם דבריהם של מאיר ויזלטיר ואלונה קמחי?

הטקסט והשיר

לונדון⁵⁴

מילים: חנוך לויץ / לחן: חוה אלברשטיין

שלום.

אני נוסעת.

אני לא רוצה

שקלעו אותי קלאה.

לא שמש לי אשלויות

בזקשר ללונדון.

לונדון לא מסכה לי.

גם שם אתה לבד.

ואולי זה כבר לקל הסיים

להיות לבד.

אבל בלונדון יש יותר סרטים.

בלונדון יש מאזיקה טובה.

בלונדון טלוויזיה מצצת.

בלונדון אנשים יותר אדיבים.

כך שהאיש נעשה יותר נוח.

אתה מבין?

האיש נעשה יותר נוח.

אתה מבין?

אם למדת כמו בלבה,

אז לפחות שהטלוויזיה

תהיה טלוויזיה.

⁵⁴ מתוך הסדרה "אולי הסגנונות" מאת חנוך לויץ. בספר המחזות של לויץ "סחורי הגמול ואחרים", הוצאת הקיבוץ המאוחד 1988. במקור המילים אינן מופיעות כשיר אלא במסגרתו בפרחה ובסוף הסונה 116.

⁵⁵ ר' הערת שוליים 1 עמ' 211
⁵⁶ חוה אלברשטיין - מן חוסרות החתימות והידועות ביותר בישראל. ילידת סולין עלתה לארץ בילדה קטנה לאחר קום המדינה. פרסמה למעלה מ-50 אלבומי שירים בעברית וביידיש.